

Regeringens proposition

2002/03:11

Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och Kroatien

Prop. 2002/03:11

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 28 november 2002

Göran Persson

Anna Lindh
(Utrikesdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater å ena sidan och Kroatien å andra sidan.

Syftet med avtalet är att, inom ramen för stabiliserings- och associeringsprocessen, bidra till stabilitet samt en positiv ekonomisk och social utveckling i regionen. Avtalet innehåller bestämmelser om frihandel, politisk dialog och samarbete på en rad olika områden.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Ärendet och dess beredning	4
3	Bakgrund.....	4
4	Utvecklingen i Kroatien.....	5
5	Sveriges och EG:s bilaterala relationer med Kroatien.....	6
5.1	Sverige och Kroatien	6
5.2	EG och Kroatien.....	6
6	Avtalets innehåll	7
6.1	Ingress	7
6.2	Syfte.....	8
6.3	Allmänna principer.....	8
6.4	Politisk dialog.....	8
6.5	Regionalt samarbete	9
6.6	Fri rörlighet för varor	9
6.7	Arbetstagares rörlighet, etablering, tillhandahållande av tjänster, kapital	12
6.8	Tillnärmning av lagstiftningen, kontroll av dess efterlevnad samt konkurrensbestämmelser.....	14
6.9	Rättsliga och inrikes frågor	15
6.10	Samarbete på olika områden	15
6.11	Ekonomiskt samarbete	16
6.12	Institutionella och allmänna bestämmelser samt slutbestämmelser	16
7	Godkännande av avtalet.....	18
Bilaga	Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kroatien, å andra sidan.....	21
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 28 november 2002.....	414

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater å ena sidan och Kroatien å andra sidan.

2 Ärendet och dess beredning

Genom beslut av Europeiska unionens råd den 20 november 2000 bemyndigades Europeiska gemenskapernas kommission att inleda förhandlingar med Kroatien om ett stabiliserings- och associeringsavtal mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Kroatien, å andra sidan. Efter tre officiella förhandlingsomgångar avslutades förhandlingarna i maj 2001. Sverige har under förhandlingarna inhämtat synpunkter från berörda myndigheter. Stabiliserings- och associeringsavtalet med Kroatien undertecknades den 29 oktober 2001. Innan avtalet kan träda i kraft skall det godkännas av parterna. Kroatien godkände avtalet den 30 januari 2002.

Avtalet i svensk version finns i *bilagan*.

3 Bakgrund

Europeiska unionen har en central roll i arbetet med att bygga stabilitet och fred på västra Balkan. Fredsfrämjande och konfliktförebyggande är prioriterade mål för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, inte bara av humanitära skäl utan också därför att konflikterna i regionen strider mot det vidare målet att uppnå säkerhet och välstånd i hela Europa samt är en militär och finansiell belastning för medlemsstaterna.

I april 1997 antog Europeiska unionens råd en regional strategi som fastslog politiska och ekonomiska villkor för utvecklandet av bilaterala relationer med Albanien, Bosnien-Hercegovina, Förbundsrepubliken Jugoslavien, Kroatien och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien. Villkoren hade anknytning till bl.a. demokrati, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter, minoriteternas rättigheter och övergången till marknadsekonomi. Vissa villkor var av allmän karaktär och gällde samtliga länder, medan andra var mer specifika och bara avsåg vissa länder – till exempel de skyldigheter som följer av fredsavtalen för f.d. Jugoslavien, inbegripet förpliktelsen att samarbeta med den internationella krigsförbrytartribunalen i Haag.

Den 26 maj 1999 lade kommissionen fram ett meddelande om att förstärka EU:s regionala strategi för länderna på västra Balkan genom en stabiliserings- och associeringsprocess, SAP. Den skulle huvudsakligen bestå i att erbjuda länderna en ny typ av avtal, s.k. stabiliserings- och associeringsavtal, under förutsättning att länderna uppfyller de relevanta politiska och ekonomiska villkoren. Avtalen bygger i hög grad på Europaavtalen med kandidatländerna, och innehåller bestämmelser om bl.a. politisk dialog, upprättandet av ett frihandelsområde inom en övergångsperiod på högst tio år, samarbete på ett stort antal områden, inklusive rätts- och inrikesfrågor, samt krav på länderna att utveckla regionalt samarbete med varandra. Våren 2002 togs ett nytt steg i SAP genom inrättandet av ett nytt politiskt forum, Zagreb-processen, som

innebär att politiska högnivåmöten mellan länderna i regionen ska hållas i syfte att ytterligare stärka det regionala samarbetet.

Stabiliserings- och associeringsavtalen kompletteras av ett omfattande biståndsprogram för västra Balkan, CARDS (Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation). Detta efter rådets beslut i december 2000 att slå ihop de tidigare programmen Phare och Obnova. EU:s anslag till CARDS-program för de fem länderna uppgår till 4,65 miljarder euro för perioden 2000-2006. I november 2000 beviljades länderna förmånliga handelsliberaliseringar som ger ca 95 procent av industri- och jordbruksvarorna från regionen tullfritt tillträde till gemenskapsmarknaden.

Stabiliserings- och associeringsprocessen möjliggör en progressiv anpassning till EU på basis av ländernas egna individuella förutsättningar och möjligheter. Mot denna bakgrund fick kommissionen i november 2000 ett mandat att inleda förhandlingar om ett stabiliserings- och associeringsavtal mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och Kroatien. Förhandlingarna inleddes den 24 november 2000 i anslutning till toppmötet i Zagreb. Tidigare har ett stabiliserings- och associeringsavtal undertecknats med f.d. jugoslaviska republiken Makedonien (se prop. 2001/02:156). Under 2001 inleddes också ett förberedande arbete inför de förestående förhandlingarna om ett stabiliserings- och associeringsavtal med Albanien. Samtliga länder som ingår i stabiliserings- och associeringsprocessen är potentiella kandidater för EU-medlemskap.

4 Utvecklingen i Kroatien

Kroatien har efter kriget på Balkan under 1990-talet relativt framgångsrikt lyckats frigöra sig från sitt nära förflutna. Den politiska utvecklingen har, särskilt efter parlaments- och presidentvalen i början av 2000, skapat förutsättningar för landets integration i Europa och övriga delar av det internationella samfundet. Regeringen har påbörjat omfattande politiska och ekonomiska reformer och utlovat förbättrat samarbete med den internationella krigsförbrytartribunalen i Haag. Reformerna har bl.a. lett till att Kroatien sedan författningsreformen 2001 är en parlamentarisk demokrati.

Befolkningen innefattar flera nationella minoriteter, varav den största gruppen utgörs av serber. Under perioden 1995-97 fördrevs ca 300 000 kroatiska serber ut ur landet och av dessa har endast ca 75 000 återvänt. Flyktingåtervändandet hämmas av en trög administration, bristande försörjningsmöjligheter och motvilliga myndigheter.

Kriget under 1990-talet ledde till en kraftig recession i den kroatiska ekonomin men den ekonomiska situationen håller på att förbättras. Regeringen för en framgångsrik stabiliseringspolitik och prognosen för de närmaste åren är gynnsam. Kroatien har fått till stånd stand-by-överenskommelser med Internationella valutafonden (IMF) och strukturanpassningsstöd från Världsbanken. Den höga arbetslösheten kvarstår dock som ett stort inhemskt problem.

Sedan regimskiftet har den politiska integrationen av Kroatien i internationella sammanhang gått fort. Kroatien samarbetar redan nu med Nato inom ramen för Partnerskap för fred (PFF) och i maj 2002 erhöll landet MAP-status (Membership Action Plan). Landets mål är att bli fullvärdig Nato-medlem. Även på det ekonomiska området har Kroatien ökat sitt internationella engagemang och i juni 2000 blev landet medlem av Världshandelsorganisationen (WTO). För Kroatien, vars uttalade målsättning är att bli medlem av EU, var undertecknandet av stabiliserings- och associeringsavtalet i oktober 2001 ett viktigt steg i den riktningen.

5 Sveriges och EG:s bilaterala relationer med Kroatien

5.1 Sverige och Kroatien

Sverige upprättade diplomatiska förbindelser med Kroatien den 29 januari 1992 och de bilaterala relationerna mellan Sverige och Kroatien är goda. Det svenska bilaterala biståndet uppgick till 58 miljoner kronor år 2001. Biståndssamarbetet lägger tyngdpunkten på stöd till flyktingåtervändande, försoning och modernisering av förvaltning. Sveriges handel med Kroatien utgör ca 0,1 procent av Sveriges totala utrikeshandel. År 2001 uppgick exporten till 856 miljoner kronor och importen till 248 miljoner kronor. Sveriges export till Kroatien utgörs framför allt av verkstadsprodukter men även till stor andel av produkter inom telekommunikation.

5.2 EG och Kroatien

Stabiliserings- och associeringsavtalet kommer att utgöra den första mer omfattande avtalsförbindelsen mellan Europeiska gemenskaperna och Kroatien. I avvaktan på avtalets ratificering har parterna undertecknat ett interimsavtal för att handels- och handelsrelaterade frågor i stabiliserings- och associeringsavtalet kan träda i kraft tidigare.

Förhandlingar mellan parterna har ägt rum tidigare. Redan 1995 inleddes förhandlingar om ett samarbetsavtal respektive ett transportavtal men de slutfördes aldrig på grund av att de politiska förbindelserna mellan EU och Kroatien lades på is. Under 2000 beviljade gemenskapen ensidiga handelsförmåner gentemot Kroatien men de har ersatts av interimsavtalet. Interimsavtalet ersätter dock inte de bestämmelser i förordningen som innehåller mer gynnsamma handelsmedgivanden, utan de kommer att gälla parallellt med interimsavtalet.

Genom stabiliserings- och associeringsavtalet upprättas en associering mellan gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Kroatien, å andra sidan. Avtalet innehåller bestämmelser om samarbete på en rad områden, bl.a. politik, ekonomi och handel. Avtalet ger även en ram för ett rättsligt samarbete och identifierar den EU-rättsliga lagstiftning som Kroatien måste genomföra för att på ett effektivt sätt kunna delta i den europeiska integrationsprocessen.

Europeiska gemenskapen, Europeiska kol- och stålgemenskapen (EKSG), Europeiska atomenergigemenskapen samt medlemsstaterna är avtalsparter å den ena sidan.¹

Avtalet omfattar 130 artiklar, åtta bilagor och sex protokoll. Bilagorna och protokollen utgör en integrerad del av avtalet. Parterna har godkänt 10 gemensamma förklaringar och en ensidig förklaring har gjorts från gemenskapen och dess medlemsstater.

Avtalet reglerar bl.a. frågor inom den gemensamma handelspolitikens område. På detta område har gemenskapen exklusiv kompetens att sluta avtal. De delar av avtalet som rör handel och handelsrelaterade frågor trädde i kraft den 1 mars 2002 genom interimsavtalet (KOM(2001) 429 - 2001/0160(AVC)).

6.1 Ingress

I avtalets ingress hänvisas bl.a. till de starka banden och värdegemenskapen mellan parterna. Den erinrar om betydelsen av avtalet för att ytterligare stärka dessa band mellan gemenskapen och Kroatien samt, inom ramen för stabiliserings- och associeringsprocessen och Stabilitetspakten för sydöstra Europa, upprätta och befästa regional stabilitet och samarbete mellan länderna i regionen. Parterna åtar sig att tillämpa principerna i FN-stadgan och för OSSE samt uppfylla kraven i Dayton- respektive Erdutavtalet. Parterna önskar upprätta en regelbunden politisk dialog om bilaterala och internationella frågor av gemensamt intresse. Vidare beaktas parternas åtagande att bedriva frihandel i enlighet med tillämpliga WTO-avtal. Ingressen återspeglar det faktum att Europeiska rådet har ställt i utsikt en möjlig anslutning till EU för de länder som omfattas av stabiliserings- och associeringsprocessen. Den erinrar om EU:s beredvillighet att integrera Kroatien i den politiska och ekonomiska huvudfåran i Europa, och om landets ställning som potentiell kandidat för EU-medlemskap under förutsättning att avtalet genomförs framgångsrikt, särskilt när det gäller regionalt samarbete.

¹ Fördraget om kol- och stålgemenskapen löpte visserligen ut den 23 juli 2002, men enligt beslut 2002/595/EG art 1, skall även de rättigheter och skyldigheter som uppstår genom internationella avtal som slutits av EKSG tillfalla den Europeiska Gemenskapen.

Artikel 1

Genom avtalet upprättas en associering mellan gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Kroatien, å den andra. Dess syfte är att skapa en lämplig ram för politisk dialog, att stödja utvecklingen av Kroatiens ekonomiska och internationella samarbete, bl.a. genom att Kroatiens lagstiftning anpassas till gemenskapens regelverk, att främja harmoniska ekonomiska förbindelser och successivt upprätta ett frihandelsområde mellan gemenskapen och Kroatien samt främja regionalt samarbete inom de områden som omfattas av avtalet.

6.3 Allmänna principer

Artiklarna 2-6

Respekten för demokratiska principer och mänskliga rättigheter liksom för marknadsekonomiska principer skall utgöra väsentliga beståndsdelar av avtalet. Likaså är goda grannförbindelser, i synnerhet för att främja flyktingars återvändande, centrala för avtalet.

Associeringen skall genomföras gradvis och vara helt genomförd senast sex år efter avtalets ikraftträdande. Ett stabiliserings- och associeringsråd skall regelbundet granska tillämpningen av avtalet och hur Kroatien genomför de rättsliga, administrativa, institutionella och ekonomiska reformerna.

Avtalet skall vara helt förenligt med de relevanta WTO-bestämmelserna, särskilt artikel XXIV i Allmänna tull- och handelsavtalet från 1994 (GATT) och artikel V i Allmänna tjänstehandelsavtalet (GATS).

6.4 Politisk dialog

Artiklarna 7-10

Genom avtalet skapas en lämplig ram för politisk dialog mellan parterna. Den politiska dialogen skall särskilt främja ökad samstämmighet i frågor av internationell karaktär eller som rör regionalt samarbete och utvecklingen av goda grannförbindelser samt en gemensam syn på säkerheten och stabiliteten i Europa. Vidare skall den vara till hjälp för tillnärmningen mellan EU och Kroatien. Den politiska dialogen skall föras på ministernivå i stabiliserings- och associeringsrådet, på högre tjänstemannanivå, genom diplomatiska kanaler samt på parlamentarisk nivå i den parlamentariska stabiliserings- och associeringskommittén.

Artiklarna 11-14

Avtalet fäster stor vikt vid att regionalt samarbete utvecklas mellan länderna i stabiliserings- och associeringsprocessen. Enligt avtalet skall Kroatien aktivt främja regionalt samarbete och gemenskapen skall genom sina tekniska biståndsprogram stödja projekt av regional eller gränsöverskridande karaktär.

Kroatien skall samarbeta med de länder som har undertecknat ett stabiliserings- och associeringsavtal genom att med dessa länder ingå bilaterala konventioner om regionalt samarbete. Dessa konventioner skall inbegripa politisk dialog, upprättandet av ett frihandelsområde, bestämmelser om rörlighet för arbetstagare, etablering, tillhandahållande av tjänster, löpande betalningar och kapitalrörelser samt bestämmelser om samarbete på andra områden, särskilt på området för rättsliga och inrikes frågor. De bilaterala konventionerna skall ingås senast två år efter att avtalet har trätt i kraft.

Kroatien skall bedriva regionalt samarbete med övriga länder i stabiliserings- och associeringsprocessen och får utveckla sitt samarbete och ingå konventioner om regionalt samarbete med kandidatländerna för EU-anslutning.

6.6 Fri rörlighet för varor

Artikel 15

Ett frihandelsområde mellan gemenskapen och Kroatien skall upprättas under en övergångsperiod på högst sex år räknat från det datum avtalet träder i kraft. Övergångsperioden understiger därmed den maximala tidsperioden på tio år som stipuleras för tullavveckling i GATT XXIV:5.

Kombinerade nomenklaturen, d.v.s. de varukoder EU-länderna använder för utrikeshandelsstatistiken med varor, ska tillämpas på klassificeringen av varor vid handel mellan de två parterna.

Industriprodukter

Artiklarna 16-23

När avtalet träder i kraft skall gemenskapen avskaffa importtullar samt kvantitativa begränsningar och åtgärder med motsvarande verkan för produkter med ursprung i Kroatien. Gemenskapen och Kroatien skall i handeln sig emellan avskaffa alla exporttullar samt kvantitativa exportbegränsningar och åtgärder med motsvarande verkan.

Kroatien skall avskaffa importtullar för varor med ursprung i gemenskapen med undantag för dem som anges i bilagorna I och II (Kroatiens tullmedgivanden för industriprodukter från gemenskapen) och

i protokollen 1 (textil- och beklädnadsprodukter) och 2 (stålprodukter). För produkterna i bilagorna I och II skall tullarna gradvis sänkas och vara helt avskaffade den 1 januari 2004 respektive den 1 januari 2007. De textil- och stålprodukter som förtecknas i protokollen 1 och 2 skall vara tullfria senast den 1 januari 2004 respektive den 1 januari 2006.

Kroatien förklarar sig beredd att sänka sina tullar i snabbare takt om den ekonomiska situationen så tillåter. Kvantitativa restriktioner och åtgärder med motsvarande verkan skall avskaffas när avtalet träder i kraft.

Protokoll 4 definierar begreppet "ursprungsprodukter" och reglerar metoder för administrativt samarbete. Protokoll 5 innehåller bestämmelser om ömsesidigt bistånd mellan administrativa myndigheter i tullfrågor.

Samarbetet inom tullområdet skall i huvudsak ske inom ramen för det protokoll om tullsamarbete som ingår i avtalet. I protokollet förbinder sig parterna att ge varandra bistånd för att säkerställa en korrekt tillämpning av tullagstiftningen, särskilt genom att förebygga, utreda och beivra överträdelse av denna lagstiftning. Biståndet kan ges på begäran och omfattar överlämnandet av information samt övervakning av fysiska eller juridiska personer, varulager, varurörelser samt transportmedel. Bistånd som innefattar information om misstänkt illegal verksamhet, nya medel och metoder, varor som är kända som föremål för överträdelse av tullagstiftningen eller fysiska eller juridiska personer som skäligen kan antas vara inblandade i illegal verksamhet, skall lämnas på eget initiativ. Information som lämnas i enlighet med protokollet skall vara konfidentiell. Protokollet kompletterar och skall inte hindra tillämpningen av eventuella andra tullsamarbetsavtal som ingåtts mellan parterna.

Jordbruk och fiske *Artiklarna 24-31*

När avtalet träder i kraft skall parterna sig emellan avskaffa alla kvantitativa restriktioner och åtgärder med motsvarande verkan som rör import av jordbruks- och fiskeriprodukter. Gemenskapen skall, med vissa undantag, avskaffa importtullar och avgifter med motsvarande verkan för jordbruksprodukter med ursprung i Kroatien. I bilagorna IV a–f till avtalet redovisas de övriga koncessioner på jordbruksområdet som Kroatien beviljar gemenskapen. I bilagorna V a respektive V b till avtalet återfinns gemenskapens och Kroatiens övriga koncessioner på fiskeområdet. Parterna åtar sig att undersöka möjligheterna att bevilja varandra ytterligare koncessioner. Enligt avtalet ges parterna möjlighet att vidta lämpliga åtgärder som de bedömer nödvändiga om handeln orsakar allvarliga störningar på den egna marknaden. I protokoll 3 finns bestämmelser om handeln med bearbetade jordbruksprodukter. Den handelsordning som skall tillämpas på vin- och spritprodukter kommer att definieras i ett separat vin- och spritavtal.

När avtalet träder i kraft får det i handeln mellan gemenskapen och Kroatien inte införas några nya import- eller exporttullar eller avgifter med motsvarande verkan och befintliga tullar och avgifter får inte höjas. Vidare får det inte införas några nya kvantitativa begränsningar eller åtgärder med motsvarande verkan och de begränsningar och åtgärder som redan finns får inte göras mer restriktiva. Parterna förbinder sig att inte vidta åtgärder av intern fiskal karaktär som innebär diskriminering av den ena partens produkter i förhållande till liknande produkter med ursprung i den andra partens territorium.

Stabiliserings- och associeringsavtalet hindrar inte parterna från att upprätta tullunioner, frihandelsavtal, eller ordningar för gränshandel, utom när de ändrar den handelsregim som fastställs i avtalet. Samråd om sådana avtal skall äga rum i stabiliserings- och associeringsrådet, särskilt om ett tredje land ansluter sig till gemenskapen.

Skyddsåtgärder m.m.

Gemenskapen och Kroatien får vidta skyddsåtgärder mot varandra i enlighet med avtalet. Skyddsåtgärder får vidtas om en produkt importeras i såna ökade mängder att den orsakar, eller hotar att orsaka, allvarlig skada för den inhemska industrin för liknande eller direkt konkurrerande produkter, eller allvarliga störningar inom en ekonomisk sektor eller svårigheter som kan leda till en allvarlig försämring av den ekonomiska situationen i regionen.

Innan någondera part vidtar skyddsåtgärder skall denne förse stabiliserings- och associeringskommittén med alla relevanta upplysningar i syfte att nå en för båda parter godtagbar lösning. De svårigheter som uppstår genom den så pass ökade importen skall hänskjutas till stabiliserings- och associeringsrådet för utredning. Om det inom 30 dagar inte har fattats något beslut som undanröjer svårigheterna, eller om ingen annan tillfredsställande lösning nåtts, får den importerande parten vidta lämpliga åtgärder. De skall begränsas till vad som är absolut nödvändigt för att råda bot på den uppkomna situationen.

Vidare får en part vidta skyddsåtgärder om en vara riskerar att återexporteras till ett tredje land mot vilket den exporterande parten har exportbegränsningar eller exporttullar, eller om exporten medför en allvarlig brist på en vara som är väsentlig för denna part.

Kroatien skall gradvis anpassa eventuella statliga monopol så att det, fyra år efter att avtalet har trätt i kraft, inte föreligger någon diskriminering i fråga om anskaffnings- och saluföringsvillkor för varor mellan medborgare i medlemsstaterna och Kroatien.

Avtalet hindrar inte parterna från att tillämpa förbud eller restriktioner i handeln dem emellan som grundas på bl.a. hänsyn till allmän moral, allmän ordning eller säkerhet, skydd för människors och djurs liv och hälsa, eller för att bevara växter eller skydda det nationella kulturarvet.

Parterna skall även samarbeta för att minska risken för bedrägeri. Om en part finner att det föreligger tillräckliga bevis för bedrägeri skall samråd inledas och om nödvändigt får åtgärder vidtas.

Vid dumpning² får lämpliga åtgärder vidtas enligt artikel VI i GATT 1994.

6.7 Arbetstagares rörlighet, etablering, tillhandahållande av tjänster, kapital

Arbetstagares rörlighet *Artiklarna 45-47*

En arbetstagare som är medborgare i Kroatien och lagligen anställd i en medlemsstat skall, om inte annat följer av de villkor som gäller i var och en av medlemsstaterna, behandlas på samma sätt som medlemsstatens egna medborgare när det gäller arbetsvillkor, lön och avskedande. Arbetstagarens lagligen bosatta make/maka och barn skall ha tillträde till värdlandets arbetsmarknad. Motsvarande skall gälla för de medborgare i en medlemsstat som är lagligen anställda i Kroatien.

Om arbetsmarknadssituationen i medlemsstaterna tillåter, bör de anställningsmöjligheter för kroatiska medborgare som medlemsstaterna erbjuder enligt bilaterala avtal bevaras och om möjligt förbättras. Stabiliserings- och associeringsrådet skall undersöka möjligheter till andra förbättringar.

Stabiliserings- och associeringsrådet skall fastställa bestämmelser för att samordna de sociala trygghetssystemen för arbetstagare som är kroatiska medborgare och anställda på en medlemsstats territorium. Bestämmelserna skall grunda sig på EG-rättsliga principer om sammanläggning av försäkringsperioder och export av avgiftsfinansierade pensioner. Motsvarande behandling skall garanteras för de arbetstagare som är medborgare i en medlemsstat och lagligen anställda i Kroatien samt för deras familjemedlemmar som är lagligen bosatta i landet.

Etablering *Artiklarna 48-55*

Ett gemenskapsbolag eller ett kroatiskt bolag som vill etablera sig på Kroatiens respektive gemenskapens territorium skall beviljas en behandling som inte är mindre gynnsam än den som ges till inhemska företag eller företag från tredje land. Var och en av parterna får reglera etableringen och verksamheten för bolag och medborgare på sitt territorium i den mån som detta inte medför diskriminering av den andra

² *Dumpning* föreligger enligt GATT när ett lands produkter införs på marknaden i annat land till lägre pris än varornas normala värde. Ett centralt krav är att åtgärder mot dumpning får vidtas endast i de fall då det kan fastställas att den dumpade importen förorsakar – eller hotar att förorsaka – väsentlig skada för den inhemska industrin.

partens bolag och medborgare i förhållande till partens egna bolag och medborgare. För de finansiella tjänster som beskrivs i bilaga VI till avtalet gäller andra bestämmelser.

Bestämmelserna skall inte tillämpas på lufttransporttjänster, transporttjänster på inre vattenvägar och sjötransporttjänster genom cabotage.

Kroatien får övergångsvis under tre år införa åtgärder som avviker från avtalet i fråga om etableringen i Kroatien av gemenskapsbolag inom vissa inhemska industrigrenar som genomgår omstrukturering eller står inför allvarliga svårigheter, förlust eller drastisk minskning av marknadsandel, eller är industrier som håller på att växa fram i landet.

Tillhandahållande av tjänster

Artiklarna 56-58

Parterna åtar sig att vidta nödvändiga åtgärder för att gradvis göra det möjligt att tillhandahålla tjänster hos varandra. Stabiliserings- och associeringsrådet skall senast fyra år efter att avtalet har trätt i kraft vidta nödvändiga åtgärder för att tillse detta. Parterna får inte vidta åtgärder som betydligt begränsar villkoren för parternas företag eller medborgare att tillhandahålla tjänster i jämförelse med den situation som rådde innan avtalet trädde i kraft. För transporttjänster gäller särskilda bestämmelser. När det gäller landtransporter regleras förhållandet mellan parterna av bestämmelserna i protokoll 6.

Löpande betalningar och kapitalrörelser

Artiklarna 59-61

Parterna åtar sig att tillåta alla betalningar och överföringar på betalningsbalansens avräkningskonto i fritt konvertibel valuta mellan gemenskapen och Kroatien. Fri rörlighet för kapital garanteras i samband med direktinvesteringar i företag och vid omvandling till likvida medel eller återförande till hemlandet av avkastning på dessa investeringar samt eventuella vinster därav. Gemenskapen respektive Kroatien får vidta tillfälliga skyddsåtgärder om kapitalrörelser dem emellan orsakar eller hotar att orsaka allvarliga svårigheter för parternas valuta- eller penningpolitik. Fri rörlighet för kapital garanteras i samband med finansiella lån och krediter med en löptid på över ett år. Efter fyra år skall fri rörlighet gälla i samband med portföljinvesteringar och finansiella lån och krediter med en löptid på mindre än ett år. Gemenskapen respektive Kroatien får vidta tillfälliga skyddsåtgärder om kapitalrörelser dem emellan orsakar eller riskerar att orsaka allvarliga svårigheter för parternas valuta- eller penningpolitik. Under de första fyra åren efter att avtalet har trätt i kraft skall parterna vidta åtgärder för att skapa de nödvändiga förutsättningarna för en gradvis ökande tillämpning av gemenskapens regler om fri rörlighet för kapital. Stabiliserings- och associeringsrådet skall därefter fastställa förfaringsätten för en fullständig tillämpning av gemenskapens regler på detta område.

Bestämmelserna om arbetstagares rörlighet, etablering, tillhandahållande av tjänster samt kapital skall tillämpas om inget annat följer av begränsningar som är motiverade med hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa. Bestämmelserna skall inte tillämpas på verksamhet som, även om det endast är tillfälligt, är förenad med myndighetsutövning på någondera partens territorium. Dessutom anges att bestämmelserna om tjänster och deras tillhandahållande gradvis skall anpassas, särskilt med hänsyn till de förpliktelser som uppkommer till följd av artikel V i Allmänna tjänstehandelsavtalet (GATS).

6.8 Tillnärmning av lagstiftningen, kontroll av dess efterlevnad samt konkurrensbestämmelser

Artiklarna 69-74

Ett viktigt led i integrationssträvandena utgör Kroatiens tillnärmning av nationell lagstiftning till gemenskapens regelverk, s.k. lagharmonisering. Kroatien skall sträva efter att se till att dess lagstiftning gradvis bringas i överensstämmelse med EG-rätten. Denna tillnärmning skall inledas den dag då avtalet undertecknas och skall senast sex år efter att avtalet har trätt i kraft omfatta alla de delar i gemenskapens regelverk som avses i avtalet. Kroatien skall i samarbete med kommissionen utarbeta ett program för tillnärmningen av lagstiftningen, som i det inledande skedet särskilt skall inriktas på grundläggande delar av regelverket för den inre marknaden samt andra handelsrelaterade områden.

Följande är oförenligt med avtalets syfte att främja handeln mellan gemenskapen och Kroatien: avtal mellan företag som har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen, ett eller flera företags missbruk av dominerande ställning samt offentliga stödåtgärder som snedvrیدer eller hotar att snedvrیدا konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion. Sådana förfaranden skall utvärderas på grundval av artiklarna 81, 82, 86 och 87 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG-fördraget). Under en övergångsperiod på fyra år skall Kroatien betraktas som ett område som är jämförbart med de områden i gemenskapen som beskrivs i artikel 87.3 a i EG-fördraget.

Inom tre år efter avtalets ikraftträdande skall Kroatien kunna garantera en skyddsnivå för immateriella, industriella och kommersiella rättigheter som motsvarar den som erbjuds i gemenskapen. Stabiliserings- och associeringsrådet får ålägga Kroatien att ansluta sig till särskilda multilaterala konventioner på detta område.

Parterna anser det vara önskvärt att tilldelningen av offentliga upphandlingskontrakt på en icke-diskriminerande och ömsesidig grundval påbörjas. Kroatiska bolag, oavsett om de är etablerade i gemenskapen eller inte, skall från och med avtalets ikraftträdande ges tillträde till upphandlingsförfaranden inom gemenskapen enligt

gemenskapens upphandlingsregler. Gemenskapsbolag som är etablerade i Kroatien skall från och med avtalets ikraftträdande ges tillträde till upphandlingsförfaranden i enlighet med lagen om offentlig upphandling på villkor som inte är mindre gynnsamma än de villkor som gäller för kroatiska bolag. Gemenskapsbolag som inte är etablerade i Kroatien skall senast tre år efter avtalets ikraftträdande ges tillträde till upphandlingsförfaranden som på villkor som inte är mindre gynnsamma än de villkor som gäller för kroatiska bolag.

Kroatien skall vidta nödvändiga åtgärder för att gradvis uppnå överensstämmelse med de tekniska föreskrifterna i gemenskapen och med europeiska förfaranden för standardisering och bedömning av överensstämmelse.

Parterna skall samarbeta för att anpassa nivån på konsumentskyddet i Kroatien till nivån i gemenskapen.

6.9 Rättsliga och inrikes frågor

Artiklarna 75-80

Den offentliga förvaltningens och rättsväsendets kapacitet är central för Kroatiens möjligheter till EU-anpassning. Parterna skall i sitt samarbete i rättsliga och inrikes frågor fästa särskild vikt vid att befästa rättsstatsprincipen samt stärka brottsbekämpningen och domstolsväsendet. Det rättsliga samarbetet skall inriktas på ett oberoende domstolsväsende, en förbättring av domstolsväsendets effektivitet samt utbildning av jurister.

Parterna skall samarbeta på områdena för visering, gränskontroll, asyl och invandring och kommer inom dessa områden att upprätta samarbetsramar. Parterna skall samarbeta för att förebygga och kontrollera olaglig invandring. Samarbetet skall vara föremål för ömsesidigt samråd och nära samordning.

Enligt avtalet skall parterna samarbeta för att förebygga och bekämpa brottslighet, såsom människohandel, olaglig ekonomisk verksamhet, olaglig handel med narkotika, smuggling, olaglig handel med vapen och terrorism. Genom tekniskt och administrativt bistånd skall samarbetet inriktas på utarbetande av nationell lagstiftning för att förebygga brottslighet, förbättring av effektiviteten hos de brottsförebyggande och brottsbekämpande institutionerna, personalutbildning samt utarbetande av åtgärder för att förebygga brottslighet.

6.10 Samarbete på olika områden

Artiklarna 81-105

I avtalet förbinder sig parterna att samarbeta med varandra på en rad områden för att sålunda bidra till Kroatiens utvecklings- och

tillväxtnöjligheter samt stärka de befintliga ekonomiska förbindelserna. Handlingsprogram och andra åtgärder för att främja en hållbar ekonomisk och social utveckling i Kroatien bör säkerställa att miljöhänsyn införlivas från första början. Särskild uppmärksamhet skall ägnas åt åtgärder som främjar samarbetet mellan Kroatien och dess grannländer för att på så sätt bidra till regional stabilitet.

I avtalet räknas följande samarbetsområden upp: ekonomisk politik, statistiskt samarbete, bank- och försäkringstjänster och andra finansiella tjänster, främjande och skydd av investeringar, industriellt samarbete, små och medelstora företag, turism, tull, beskattning, samarbete på det sociala området, jordbruk och jordbrukets förädlingsindustri, fiske, utbildning, kulturellt samarbete, information och kommunikation, samarbete på det audiovisuella området, infrastruktur för elektronisk kommunikation och tillhörande tjänster, informationssamhället, transport, energi, kärnsäkerhet, miljö, samarbete i fråga om forskning och teknisk utveckling samt regional och lokal utveckling.

6.11 Ekonomiskt samarbete

Artiklarna 106-109

För att uppnå målen i detta avtal kan Kroatien erhålla ekonomiskt bistånd från gemenskapen i form av bidrag och lån, inbegripet lån från Europeiska investeringsbanken. Parterna skall i ett vägledande åtgärdsprogram fastställa målen och områdena för biståndet. De övergripande målen för biståndet är att bidra till demokratiska, ekonomiska och institutionella reformer i Kroatien, i enlighet med stabiliserings- och associeringsprocessen. På begäran av Kroatien och om särskilda behov föreligger kan gemenskapen i samordning med de internationella finansiella organisationerna i undantagsfall bevilja makroekonomiskt stöd, med beaktande av alla tillgängliga ekonomiska resurser. För att på bästa sätt utnyttja alla tillgängliga resurser skall gemenskapens bidrag ges i nära samordning med bidrag från andra källor.

6.12 Institutionella och allmänna bestämmelser samt slutbestämmelser

Artiklarna 110-116

Ett stabiliserings- och associeringsråd inrättas med uppgift att övervaka tillämpningen av avtalet. Rådet består av medlemmarna av Europeiska unionens råd och ledamöter av kommissionen, å ena sidan, och medlemmar av den kroatiska regeringen, å andra sidan. Det skall sammanträda regelbundet och när omständigheterna så kräver. Det skall

undersöka alla frågor av betydelse som uppkommer inom ramen för avtalet och hantera tvister om avtalets tillämpning eller tolkning. Beslut skall fattas i samförstånd mellan parterna och vara bindande för parterna. Rådet biträds i sitt arbete av en stabiliserings- och associeringskommitté. Rådet får delegera befogenheter till kommittén och stabiliserings- och associeringskommittén får inrätta underkommittéer.

En parlamentarisk stabiliserings- och associeringskommitté inrättas. Den skall fungera som ett diskussionsforum för ledamöterna av det kroatiska parlamentet och Europaparlamentet.

Artiklarna 117-130

I avtalet behandlas frågor om icke-diskriminering samt åtgärder som bl.a. rör parternas säkerhetsintressen och handel med och produktion av krigsmateriel. Vidare regleras åtgärder vid endera partens underlåtenhet att fullgöra åtaganden enligt avtalet.

Stabiliserings- och associeringsavtalet ingås på obestämd tid. Det kan sägas upp av endera parten. Uppsägningstiden är sex månader. Avtalet träder i kraft den första dagen i den andra månaden efter den dag då parterna till varandra anmäler att de har godkänt det.

7 Godkännande av avtalet

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater å ena sidan och Kroatien å andra sidan.

Skälen för regeringens förslag: Efter flera år av oroligheter på Balkan är läget just nu mer stabilt. Samtliga länder i regionen är demokratier eller befinner sig under demokratisering, men mycket återstår dock i form av politiska, ekonomiska och administrativa reformer. EU:s engagemang i regionen syftar till att understödja utvecklingen mot fungerande europeiska demokratier, samtidigt som verksamheten ska vara krisförebyggande.

Stabiliserings- och associeringsavtalen utgör en central del av EU:s politik gentemot länderna på västra Balkan. De bildar grund för ländernas politiska och ekonomiska närmande till EU och till andra europeiska samarbetsstrukturer. I ett längre perspektiv är samtliga länder som omfattas av stabiliserings- och associeringsprocessen potentiella kandidater för anslutning till EU. Undertecknandet i Zagreb den 29 oktober 2001 av stabiliserings- och associeringsavtalet med Kroatien innebär en vattendelare för landets europaintegration.

Avtalet skapar förutsättningar och ramar för arbetet med att åstadkomma stabilitet, fred och en positiv ekonomisk, social, kulturell och miljömässig utveckling i regionen. Det stödjer därmed de allmänna strävandena mot en hållbar utveckling. Avtalet innehåller bestämmelser om bl.a. politisk dialog, definierar ett brett spektrum av samsarbetsområden samt skapar förutsättningar för ökad frihandel mellan gemenskapen och Kroatien, vilket bidrar till ökad ekonomisk integration och tillväxt för parterna. Ur svensk synvinkel är det därför av stor vikt att stabiliserings- och associeringsavtalet med Kroatien ingås.

Regeringen finner att ingåendet av stabiliserings- och associeringsavtalet med Kroatien sänder en viktig signal till länderna på västra Balkan om medlemsstaternas fortsatta engagemang i regionen inom ramen för stabiliserings- och associeringsprocessen.

Europeiska gemenskapen, Europeiska kol- och stålgemenskapen, Europeiska atomenergigemenskapen samt medlemsstaterna är avtalsparter å den ena sidan. Avtalet är därmed ett s.k. blandat avtal och det reglerar bl.a. frågor som rör den gemensamma handelspolitiken. Enligt artikel 133 i EG-fördraget samt EG-domstolens praxis har gemenskapen exklusiv kompetens att sluta avtal på detta område. Avtalet innebär också öppnare regler för arbetstagares rörlighet och för etablering av företag och betalningar och kapitalrörelser mellan gemenskapen och Kroatien. Kompetensen på dessa områden är delad mellan gemenskapen och medlemsstaterna. Avtalet reglerar emellertid också förhållanden som ligger utanför gemenskapens kompetens och sålunda inom ramen för medlemsstaternas kompetens. Detta gäller bl.a. inom områdena politisk

dialog, socialt och finansiellt samarbete och brottsförebyggande verksamhet. Prop. 2002/03:11

Som tidigare redovisats (avsnitt 6.6) innehåller protokoll 5 i avtalet bestämmelser om ömsesidigt bistånd mellan administrativa myndigheter i tullfrågor. Information som lämnas eller erhålls med stöd av detta tullsamarbetsprotokoll skall vara konfidentiell (artikel 10 i protokollet). Enligt 9 kap. 3 § sekretesslagen (1980:100, aktuell lydelse 1992:1775) gäller sekretess i dylik verksamhet för enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden i den mån riksdagen har godkänt avtal om detta med främmande stat eller mellanfolklig organisation. En anslutning till stabiliserings- och associeringsavtalet föranleder därför ingen lagändring för Sveriges del när det gäller dessa frågor.

Avtalet är enligt regeringens bedömning av större vikt och skall därför enligt 10 kap. 2 § regeringsformen godkännas av riksdagen.

Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kroatien, å andra sidan

OBS! Bilagan finns endast i tryckt upplaga.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 28 november 2002

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Ulvskog, Lindh, Sahlin, Östros, Messing, Engqvist, Ringholm, Bodström, Sommestad, H. Karlsson, Lund, Andnor, Nuder, Johansson, Hallengren, Björklund

Föredragande: statsrådet Lindh

Regeringen beslutar proposition 2002/03:11 Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och Kroatien.